

Asia: VN/8054/2019

Tieto- ja viestintäteknologiasektorin (ICT) ilmasto- ja ympäristöstrategia

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Pydyttynä lausuntonaan ICT-alan ilmasto- ja ympäristöstrategiaa valmisteleavan työryhmän loppuraportista opetus- ja kulttuuriministeriö esittää seuraavaa:

Tavoite 3.2.1 Vahvistetaan energianäkökohtien huomioimista ohjelmistojen ja palvelujen suunnittelussa:

Toimenpide "koulutetaan osaajia vihreään koodaamiseen ja ohjelmistotuotantoon" koskee vain korkeakouluja ja kurssipohjaista täydennyskoulutusta. Toisella asteella on suosittu ICT-alan perustutkinto-ohjelma, joten OKM ehdottaa lisättäväksi toimijoihin toisen asteen (ammattilliset oppilaitokset) korkeakoulujen rinnalle.

Toimenpiteen "Lisätään keskustelua ja ymmärrystä palveluntuotannon ilmasto- ja ympäristövaikutuksista Suomessa ja kansainvälisellä tasolla" osalta OKM esittää, että tavoitteen toteutumiseksi asiaa tulisi konkretisoida ja vastuutta selkeästi toimijoille tavoin, jotka mahdollistavat myös vaikuttavuuden seurannan.

Tavoitteessa 3.2.1 (sekä muutamassa muussa luvussa) korkeakouluille osoitetuissa toimenpiteissä tuodaan esille ICT-sektorin korkeakoulutus- ja tutkimustarpeita, joita on tuotu esiin myös muissa yhteyksissä, esimerkiksi Suomen kestävän kasvun ohjelman valmistelussa, suurten yhteiskunnallisten haasteiden ratkaisuja haettaessa sekä huolto- ja kriisivarmuuden vahvistamisessa. Korkeakoulutus tapahtuu koulutusvastuiden puitteissa. Tutkimuksesta merkittävä osa toteutuu tutkijalähtöisesti.

Kohdassa 3.2.1 kohdistetaan odotuksia myös julkisiin tutkimusrahoittajiin – kyky ja halu järjestää kohdennettuja hakuja on sidoksissa myös käytettävissä olevan rahoituksen määrään sekä mahdollisiin hallituksen esittämiin lisärahoituspäätöksiin

Tavoite 3.2.3 Kehitetään ilmasto- ja ympäristöratkaisuja tuottavia ICT-ratkaisuja ja edistetään niiden yleistymistä:

Luvussa 3.2.3 puhutaan korkeakoulutuksen sisällöistä, joista vastuu on korkeakouluilla ja sen henkilöstöllä.

Tavoite 3.3.1 Pidennetään laitteiden käyttöikä suunnittelun, hankintojen ja tietoisuuden lisäämisen avulla:

Toimenpide "Lisätään ja päivitetään hankintaosaamista ICT-laitteiden hankinnoissa" voisi koskea koko julkista sektoria. Sama koskee kohtaa 3.2.2 ja sen toimenpidettä "Lisätään hankintaosaamista ilmasto- ja ympäristönäkökohtien huomioimisesta ICT-palvelujen hankinnoissa".

Tavoite 3.4.1 Kehitetään datakeskusten ja verkkojen energiankulutuksen tilastointia sekä päästövaikutusten seurantaa:

OKM pitää hyvänä kohdassa esitettyä ajatusta vaikutuslaskennan ja tilastoinnin yhdenmukaistamisesta ja kehittämisestä. OKM on asettanut kunkin korkeakoulun kanssa yhdessä korkeakoulukohtaisen hiilineutraaliteettitavoitevuoden (joko 2025 tai 2030) sekä kerää saatavilla olevat hiilijalanjäljen perustiedot lisäksi.

Tavoite 3.5.1 Lisätään tietoisuutta ICT-palvelujen käytön ympäristövaikutuksista:

Koulutusjärjestelmän ulkopuolella olevien kuluttajien tietoisuuden lisäämiseksi voisi pohtia myös kohdan 3.5.2. kaltaisia kampanjoita. On hyvä, että asiaan kiinnitetään huomiota perusopetuksessa, ammatillisessa ja lukiokoulutuksessa sekä vapaassa sivistystyössä.

Tavoitteiden 3.2.2 ja 3.6.2 osalta OKM toteaa vielä, että jotta ICT:n ympäristövaikutuksista voisi esim. hankinnoissa tai digitalisaatiohankkeissa ottaa kattavammin huomioon, tarvittaisiin mittaristoja tai kriteeristöjä, joita vasten hankintojen tai digitalisaatiohankkeiden ympäristövaikutuksia voisi arvioida tai joiden avulla ympäristövaikutusten huomioon ottaminen voitaisiin varmistaa. Ympäristövaikutusten arvioinnin tulisi olla selkeä, ymmärrettävä ja

mahdollisimman helposti toteutettava osa hankintaprosessia. Tähän tarvitaan ohjeistusta sekä ei pelkästään laadukasta vaan myös vertailukelpoista dataa hankittavien palveluiden ja laitteiden ympäristövaikutuksista.

Valtion ja korkeakoulujen omistama CSC – Tieteen tietotekniikan keskus Oy on antanut asiassa oman lausuntonsa. OKM yhtyy lisäksi CSC:n lausunnossa todettuun erityisesti osaamistarpeiden, tutkimuksen, tutkimusinfrastruktuurien ja sääntelytarpeiden osalta.

Lehikoinen Anita
OKM

Jantunen Juho-Antti
Opetus- ja kulttuuriministeriö